

 Haastattelu

Lukekaa enemmän sosiologiaa! John Cornerin haastattelu

Leedsin yliopiston professori ja *Media, Culture & Society* -lehden toimituskunnan jäsen John Corner vieraili Tampereen yliopistolla Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskuksen (COMET) artikkelityöpajassa marraskuun puolivälissä 2012. Kysyimme professori Cornerilta muutamia kysymyksiä akateemisen maailman haasteista sekä hänen näkemyksiään tiedejulkaisemisen nykytilanteesta.

Olet seurannut kauan viestinnän ja median tutkimusta. Minkälaisena näet tutkimuskentän tällä hetkellä?

John Corner: Kenttä on laajentunut tavalla, jota ei olisi voinut vielä kymmenen vuotta sitten ennustaa. Laajenemisen taustalla on ennen kaikkea media-alan opetus. Median, viestinnän ja kulttuuritutkimuksen tutkintoja tarjoavia laitoksia on yhä enemmän. Koska laitokset haluavat myös olla vakavasti otettavia opetuksessa, niiden on täytynyt kasvattaa tutkimusosaamistaan. Tästä johtuen tutkimusta tehdään entistä enemmän – ja se taas on kasvattanut konferenssien ja tieteellisten lehtien määrää. Tämä on Britannian tilanne, mutta uskoisin, että havaintoni pätee osittain myös moniin muihin Euroopan maihin.

Samanaikaisesti kenttä on myös hajautunut ja fragmentoitunut. Policy-tutkimus, yleisötutkimus, poliittisen viestinnän tutkimus, elokuvatutkimuksen laajeneminen televisiotutkimukseen... kaikki nämä ovat syntyneet jonkinlaisen toisistaan tietämättömyyden tilassa, mikä on johtanut siihen, etteivät samalla laitoksella työskentelevät välttämättä tiedä toistensa tekemisistä. Ennen oli helpompi muodostaa jonkinlainen yleiskäsitys siitä, mitä alalla on meneillään.

Oletko huolestunut tästä kehityksestä?

JC: Luulen, että kehitys on väistämätöntä ja siitä huolehtiminen turhaa. Tilannetta ei oikeastaan voi muuttaa. Jonkin verran on menetetty, sillä molemminpuolisen tietämättömyyden takia oppiaineiden välille on syntynyt raja-aitoja. Erikoistumisella on siis ollut hintansa. Sama kehitys on havaittavissa eri aloilla, historiassa, maantieteessä... mutta siitä on turha valittaa.

Liian monien rajojen yli loikkiminen voi kuitenkin olla nykytilanteessa vaarallista. Se voi olla uhkarohkeaa ja oman alan asiantuntijaidentiteettiä saattaa samalla hukuttaa.

Aloittelevat tutkijat keskittyvätkin tiiviisti omiin aiheisiinsa. Silloin, kun itse aloitin, oli mahdollista olla rennommin yleinen asiantuntija ja kirjoittaa laajasti eri aiheista ilman, että siitä oli haittaa uralle.

Nykyään yhden tutkimusalan seuraaminen vaatii kaiken mahdollisen ponnistelun. Tämä rajaa ulkopuolelle monet lehdistä. Myös monet konferenssit ovat hyvin kapeasti rajattuja ja niissä saattaa huomata olevansa hyvin vieraassa seurassa.

Onko mediatutkimuksessa joitain muita merkillepantavia trendejä?

JC: Monissa maissa teorian ja käytännön suhde on jatkuvasti ongelmallinen. Joissain maissa käytännön koulutuksella on paljon merkittävämpi asema kuin Britanniassa, mutta sen rinnalla on akateeminen koulutuspolku, jolla ei ole yhteyttä ammatilliseen koulutukseen. Esimerkiksi Britanniassa akateeminen koulutus on valtasemassa niin sosiologiassa, kulttuurintutkimuksessa kuin mediatutkimuksessa. Tulevaisuuden median tuottajia, televisioammattilaisia, toimittajia ja uuden median tekijöitä valmistava koulutus on puolestaan alisteinen tälle akateemiselle koulutuspolulle.

Näiden kahden koulutuspolun väliset suhteet muuttuvat. Vaikka akateeminen polku on vahvempi, ammatillinen koulutus on voimistanut asemaansa, koska nuorilla on yhä suurempi huoli tulevaisuudesta. Opiskelijat miettivät sitä, mitä he tekevät tulevaisuudessa ja mihin koulutus tulee johtamaan. Ura-ajattelu ohjaa usein valitsemaan koulutusohjelmia, jotka johtavat ammattiin. Tämä kehitys todennäköisesti vain voimistuu Britanniassa. Entistä suurempi määrä opiskelijoista haluaa ammattiin johtavan koulutuksen, johon voi sisällyttää elokuvahistoriaa, television historiaa tai mediateoriaa.

Samanlaista kehitystä on ollut myös Suomessa. Onko joitakin aiheita, jotka ovat nousseet mediatutkimuksen muotiaiheiksi viime vuosina?

JC: Tietenkin uusi media tuottaa jatkuvasti muodikkaita aiheita. Mobiiliin mediaan liittyviä kysymyksiä on tutkittu viime aikoina paljon, samoin mobiilimedian eroa siihen melko staattiseen mediaan, jonka parissa minä yhä toimin.

Myös sosiaalinen media, niin kuin sitä kutsutaan, on minusta hyvin mielenkiintoinen käsite. Mediatutkimuksessa ja jopa uuden median tutkimuksessa sen käyttöön sisältyy kuitenkin vielä ongelmia. Jokin aika sitten oli muodikasta tutkia, miten sosiaalista mediaa käytettiin arabikevään yhteydessä. Aiheesta kirjoitettiin kaikenlaisia melko impressionistisia juttuja, mutta myös hyvin yksityiskohtaisia artikkeleja. Niissä kysyttiin, mikä oli sosiaalisen median rooli tapahtumien kulussa, oliko sosiaalinen media jonkinlainen aiheuttaja vai vähemmän tärkeä tekijä. Jos arabikevään tapahtumia kuitenkin katsoo tarkemmin, voi pohtia olivatko niiden taustalla vanhat institutionaaliset seikat, vaikka sosiaalinen media mahdollistikin uudenlaista vuorovaikutusta.

Luulen, että uusi media tulee luomaan muodikkaita aiheita jatkossakin. Myös identiteettikysymyksiin ja kansalaisuuteen on jatkuvasti kiinnostusta, kun monet maat käyvät läpi erilaisia kehitysvaiheita, muuttuvat eri tavoin monikulttuurisem-

miksi ja monimutkaisemmiksi yhteiskunniksi. Niin ikään erilaiset mediankäytön tavat ja se, miten ne liittyvät toisiinsa, nousevat kiinnostaviksi tutkimusaiheiksi.

Oma esimerkkinsä on ehkä ylikorostunut tunteisiin liittyvä käänne. Tunteita ja niiden roolia käsittelevää tutkimusta on tehty paljon aiempaa enemmän. Joitakin vuosia sitten viimeaikaiset, huumoria käsittelevät tutkimukset olisi saatettu sivuuttaa. Mutta nyt niitä pidetään varsin tärkeinä, koska huumori ja komedia kuuluvat tunteisiin ja ovat osa tunteiden ja mielialojen kiertoa yhteiskunnassa.

Miten neuvoisit minun kaltaistani nuorta tutkijaa? Onko jotain mitä tulisi ottaa huomioon?

JC: Kannattaa valita tutkimusaihe, josta on kiinnostunut ja jossa on melko hyvä ja pitää pääfokus siinä erityisesti uran alkuvaiheessa. Luulen, ettei tätä logiikkaa pääse pakoon. Jonkin verran kannattaa varata aikaa siihen, että lukee muutakin laajan mediatutkimuksen kentältä. Jos ryhtyy liian fokusoituneeksi liian nopeasti, voi myöhemmin kohdata urallaan ongelmia. Onkin tärkeää löytää tasapaino: omaan pääaiheeseen pitää keskittyä tiiviisti, mutta samalla on oltava aidosti kiinnostunut sitä, mitä kentän muilla alueilla tapahtuu. Hyvä neuvo on myös se, että katsoo mitä muilla lähitieteenaloilla tapahtuu. Mediatutkimuksessa tämä taito heikkenee jatkuvasti, esimerkiksi sosiologiaa ei enää seurata. Sosiologia ei kuitenkaan ole ”tullut valmiiksi”. Siellä tehdään edelleen paljon erittäin mielenkiintoista tutkimusta, jota ei huomioida mediatutkimuksessa kuin vasta jälkikäteen, jos ollenkaan.

Ovatko mediatutkimus ja sosiologia ajautuneet erilleen?

JC: Kyllä, ne ovat ehdottomasti ajautuneet erilleen toisistaan. Luulen, että monetkaan sosiologit eivät lue mediatutkimusta, eivätkä mediatutkijat sosiologiaa. Menetämme tässä monta hyvää tilaisuutta viitata toisiimme. Joitakin tieteenaloja, kuten sosiaalipsykologiaa, on vaikeampi seurata, koska se käyttää toisenlaisia käsitteitä ja metodeja kuin mediatutkimus. Mutta sosiologiaan tutustuminen on aika helppoa.

Oman alan ulkopuolella tapahtuu aina jotain stimuloivaa, vaikkei se olisikaan välittömästi hyödyllistä. Mediatutkimuksella on vaarana käpertyä sisäänpäin niin, että lopulta se viittaa vain itseensä. Siksi pitäisi ottaa huomioon, että on olemassa myös monia muita merkittäviä oppialoja, joissa tutkijat tekevät korkeatasoista tutkimusta: politiikan teoria, sosiologia ja tietyt taloustieteen alat ovat erittäin tärkeitä esimerkiksi mediapoliittisen keskustelun kannalta. Kannattaa pitää jonkin verran silmällä näitä aloja, sillä niissä käydään varsin merkittäviä teoreettisia keskusteluja.

Liittyikö kirjasi *Theorising Media* (2011) myös tähän, mitä mainitset eri oppiaineista, jotka ovat ajautuneet erilleen toisistaan?

JC: Luulen niin. En tosin ole varma, miten hyvin ratkaisuni toimi, mutta kirjani otettiin vastaan aika hyvin kirjallisuustieteen ja sosiologian kentillä. Halusin laajentaa näkökulmaa mediatutkimuksen ulkopuolelle. Tavoite on hieman kunnianhimoinen, kirjoittaa sellainen kirja mediasta ja median teoretisoinnista, jota saatetta-

siin lukea myös mediatutkimuksen kentän ulkopuolella. Tehtävä on vaikea, kun ottaa huomioon oppiaineiden väliset kuilut ja erikoistumistrendin, josta juuri puhuimme. Erikoistumisen vuoksi erityisaloille on muodostunut omat kielensä: tietyistä asioista puhutaan vain tietyn erikoistuneen diskurssin avulla.

Erikoistumisen takia tietyistä teemoista ei myöskään keskustella koko laitoksen väen kesken. Vallan käsite on tästä hyvä esimerkki. Me kaikki tiedämme laajasti ajateltuna, mitä valta on, ja se kiinnostaa meitä kaikkia. Silti vallan käsitteen tutkiminen saattaa vaikuttaa joltakin, mitä saavat tehdä ainoastaan niin sanotut valta-ekspertit tai poliittisen viestinnän asiantuntijat. Yritin päästä eroon tästä oletuksesta, vaikka siinä onkin vaarana, että omaperäisyys latistuu.

On aika valitettavaa, että akateeminen elämä on päätynyt tilanteeseen, jossa yliotteen on saanut varsin kapea käytännön näkökulma siitä, mikä on kiinnostavaa ja mikä ei. Tämä on väistämätön seuraus akateemisen profession muutoksesta: se on yhä kapeammin fokuisoitunut laaja-alaisen sivistyksen kustannuksella.

Sitten artikkelien julkaisemisesta, meillä Suomessa on outo tilanne, kun yritämme julkaista kansainvälisissä tieteellisissä julkaisuissa, joista saamme pisteitä tiedekuntien rahoitukseen. Samanaikaisesti meidän pitäisi ylläpitää kotimaista tiedejulkaisemista. Meillä on useita keskenään kilpailevia suomalaisia lehtiä ja haluamme tietysti julkaista suomen kielellä, mutta kilpailu rahasta tekee siitä yhä vaikeampaa. Olisiko sinulla neuvoja tiedelehtien parissa työskenteleville ihmisille?

JC: Markkinoiden logiikkaa ei voi oikeastaan paeta. Ilman valtionavustuksia lehdet joutuvat tilanteeseen, jossa niiden pitäisi kasvattaa tilausten määrää. Se on kuitenkin vaikeaa. Siinä voidaan onnistua, jos lehdestä tehdään ”vahvempi”, vahvasti muista lehdistä erottuva, mutta tämäkään ei ole helppo keino. Tilaajakanta ei välttämättä kasva ja lehti voi juuttua leikkausten kierteeseen. Se voi esimerkiksi joutua venyttämään numeroiden ilmestymisvälin liian pitkäksi. Myös julkaistavaksi tarjottujen tekstien määrästä voi tulla ongelma. Lehden vetovoiman ja laadun parantaminen ei onnistu yhdessä yössä, prosessi on melko hidas, ja kansallisessa lehdessä kirjoittajakunta on muutenkin pienempi. Erikoistuminen ja näkökulman rajaaminen on yksi keino parantaa lehden asemaa, mutta se on myös riski. Yleensä lehden näkökulmaa mieluummin laajennetaan. Laajentaminen toimii yleensä paremmin vaikeuksissa olevalle lehdelle.

Olisiko sinulla neuvoja lukijasuhteen rakentamiseen?

JC: On kaikenlaisia pieniä keinoja, joilla lehteä voi elävöittää, esimerkiksi pienet konferenssit ja seminaarit, joita lehti sponsoroi ja joissa esitetyistä papereista tehdään lehden erikoisnumero. Lukijakyselyillä voi selvittää mikä lehdessä on pielessä. Esimerkiksi kustannusyhtiö Sage selvitti kyselyn avulla, miksi jotkut instituutiot olivat lakanneet tilaamasta *Media, Culture & Society* -lehteä. Epämiellyttävä totuus on kohdattava. Muuten ei voida tietää, mitä on korjattavissa.

Osaatko sanoa, mikä on pienempien lehtien tilanne Britanniassa? Onko niillä samankaltaisia ongelmia?

JC: Luulen, että on. Liian monia uusia lehtiä on perustettu. Aika monet niistä pärjäävät ensimmäisen vuoden ennen perustamista tehdyillä suunnitelmilla, kuten erikoisnumeroilla. Sen jälkeen niille ei useinkaan tarjota riittävästi artikkeleita. Ne eivät myöskään saa julkisuutta enää samalla tavalla kuin perustamisen aikoihin, jolloin ne olivat hetken valokeilassa. Lopulta lehdet katoavat. Tieteellisiä lehtiä on liian paljon.

Mistähän se mahtaa johtua?

JC: Luulen että se johtuu siitä, että ihmiset kirjoittavat liikaa ja lukevat liian vähän. Pienet lehdet ovat hyvin haavoittuvaisia. Silloin kun monia uuden median lehtiä julkistettiin, ihmettelimme *Media, Culture & Society* -lehdessä, mikä meidän paikkamme on suhteessa niihin. Jos ihmiset halusivat julkaista vain uuden median tutkijoiden parissa, he tietysti tarjosivat artikkeleitaan uutta mediaa käsitteleville lehdille. Kuitenkin aika iso osa uutta mediaa tutkivista halusi teksteilleen laajemman yleisön, ja meille alkoi tulla paljon käsikirjoituksia siltä alueelta. Tämän vuoksi aika monet pienistä uuden median lehdistä ovat jo ohittaneet huippunsa.

Olisiko sinulla jotain sanottavaa *Media & Viestintä* -lehden lukijoille?

JC: Suomessa tehdään paljon erittäin mielenkiintoista tutkimusta. Vielä enemmän siitä pitäisi saada myös kansainvälisen lukijakunnan ulottuville. Vaikka kansallisiin tutkimuksiin liittyy maailmalla ennakkoluuloja, on kaikenlaisia keinoja joiden avulla suomalaisiin aineistoihin perustuva Suomessa tehty tutkimus voidaan kääntää muotoon, jossa sillä on merkitystä laajemmallekin lukijakunnalle.

Oman kansallisen tutkimuskulttuurin ylläpitämisessä on vahvuutensa, mutta suomalaiset tutkijat ovat ehkä aliedustettuja kansainvälisissä lehdissä. Norjalaisen, ruotsalaisen ja tanskalaisen ovat päässeet kansainvälisiin lehtiin luultavasti siksi, että median laitokset heidän yliopistoissaan ovat vahvoja ja heillä on näkyviä johtohahmoja.